

Hayat bilgisi

1

DƏRS LİK

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

*Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cavadındır.*

Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadiriz!
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!
Minlərlə can qurban oldu!
Sinən hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!

Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!

Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!

HEYDƏR ƏLİYEV
AZƏRBAYCAN XALQININ ÜMUMMİLLİ LİDERİ

AYBƏNİZ İBRAHİMOVA
SAMƏDDİN İBRAHİMOV

Həyat bilgisi 1

Ümumtəhsil məktəblərinin 1-ci sinfi üçün
Həyat bilgisi fənni üzrə

DƏRSLİK

Bu nəşrlə bağlı irad və təkliflərinizi
info@eastwest.az və derslik@edu.gov.az
elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur.
Əməkdaşlığınız üçün əvvəlcədən təşəkkür edirik!

ŞƏRQ-QƏRB
BAKİ 2017

Mündəricat

Yaşadığımız dünya

1. Həyat varlıqlardan ibarətdir.....	8
2. Mən bunların adını bilirəm.....	10
3. Dünyamız – Yer kürəsi.....	12
4. Canlı varlıqlar.....	14
5. Canlıları yaşadanlar.....	16
6. Təmiz ətraf mühit uğrunda	18

Həyatımız

7. Bizim ailə.....	20
8. Kollektiv – birgə fəaliyyət göstərən insanlar.....	22
9. Büdcə.....	24
10. Gün rejimim.....	26

Azərbaycanımız

11. Azərbaycanın pul nişanları.....	28
12. Dövlət rəmzlərimiz.....	30
13. Məktəbimizin nizam-intizam qaydaları.....	34
14. Məktəbdəki hüquqlarımız.....	38

Mənəviyyatımız

15. Davranış da mədəniyyətdir.....	40
16. Yanlış davranışlar.....	42
17. İnsanın ən yaxşı xüsusiyyətləri.....	44
18. Xoşlamadığım xüsusiyyətlər.....	46
19. Din.....	48
20. Hörmət və qayğı.....	50

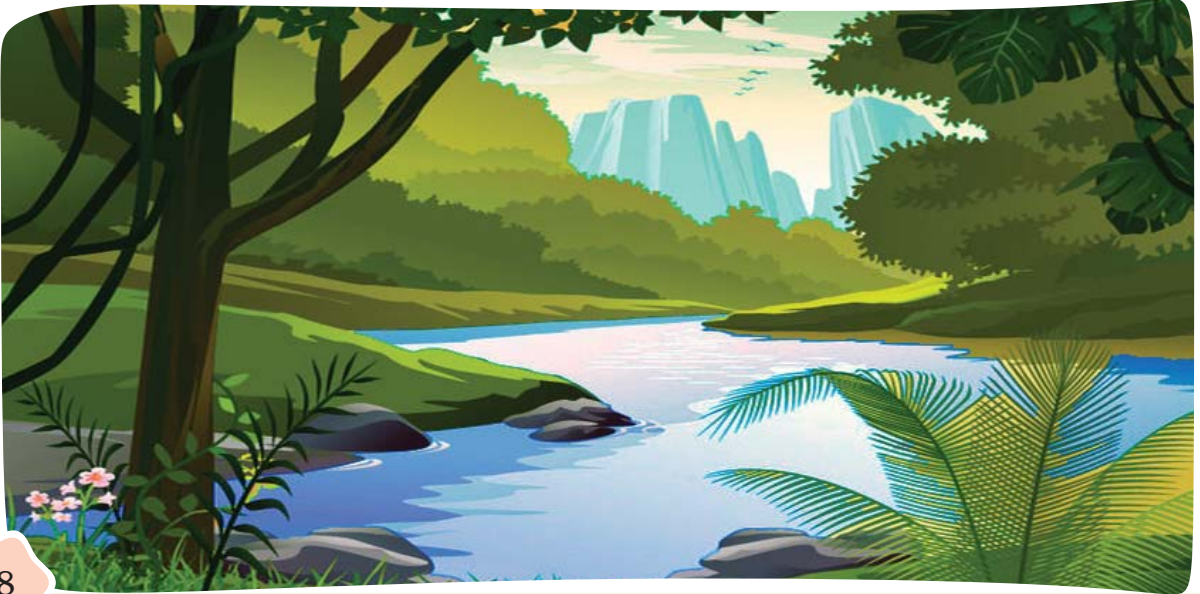
Rahatlığımız və təhlükəsizliyimiz

21. Sağlam həyat – xoşbəxt həyat.....	54
22. Geyimlərimiz və sağlamlığımız.....	56
23. Ehtiyatlı olaq.....	58
24. Məişətdə təhlükə törədə bilən avadanlıqlar.....	60
25. Yolumuz uğurlu olsun!.....	62
26. Təbii hadisələr.....	64
27. Qəzalardan müdafiə vasitələri.....	66

Məktəbə gəldiyiniz ilk gün

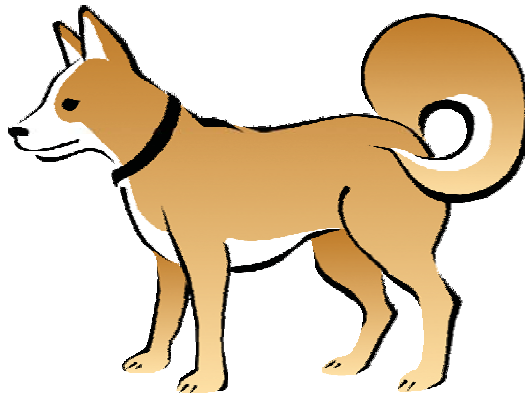
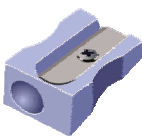
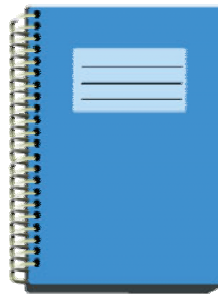
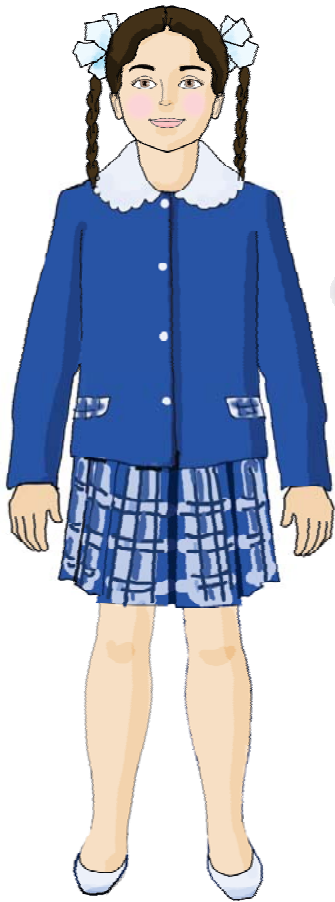

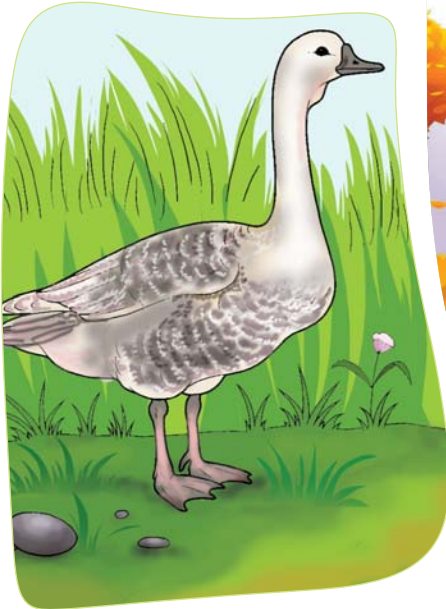

**Tənəffüs etməyən,
qidalanmayan
varlıqlar hansılardır?**

**Tənəffüs edən, qidalanan
varlıqlar hansılardır?**

**Mövcud
olan
hər şey
varlıqdır.**

Göldə üzən,
quruda yaşayan,
göydə uçan nədir?

Xəstəni kim
müayinə edir?

Şəkildə hansı fəsil
təsvir olunmuşdur?

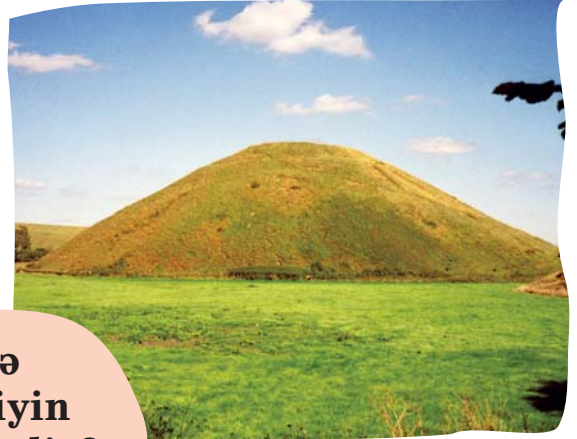
Pələngin qarşısındakı
sirk təlimçisi niyə
qorxmur?

Yükü nə
qaldırır?

Bizi kim
qoruyur?

**Təpə ilə
düzənliyin
fərqi nədir?**

**Dağ ilə dərənin
fərqi nədir?**

Çay ilə gölün fərqi nədir?

**Şekillərdən istifadə etməklə çayların
necə yaranması haqqında danışın.**

Su nədir?

Siz bunları
bacaırsınız mı?

Hansı varlıqlar tənəffüs edir, qidalanır və çoxalır?

Dibçəkdə nə əkilməlidir?

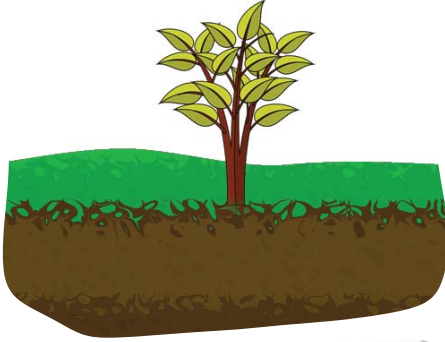
**Ağacda yetişən
tumlu meyvələrin
adını deyın.**

**Niyə insan
ən ağıllı
varlıqdır?**

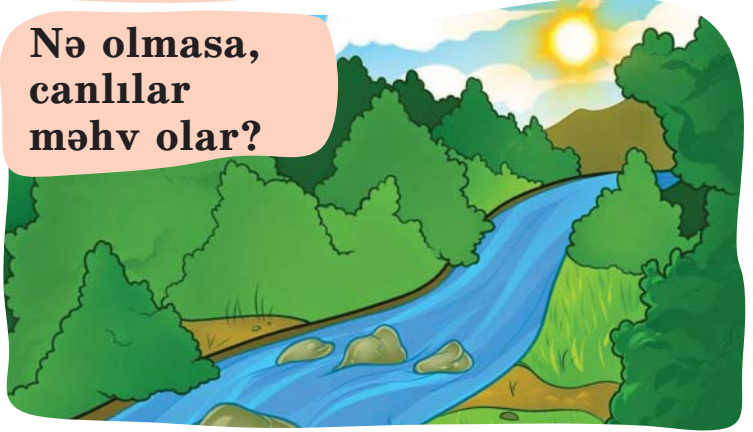
**Balıqlar
nə üçün
akvariumda
saxlanılır?**

CANLILARI YAŞADANLAR

Nə olmasa,
canlılar
məhv olar?

Dünyamızı nə
ışığılandırır?

Günəşlə
lampanın
nə fərqi var?

Udduğumuz hava
ilə şara doldurulmuş
havanı müqayisə edin.

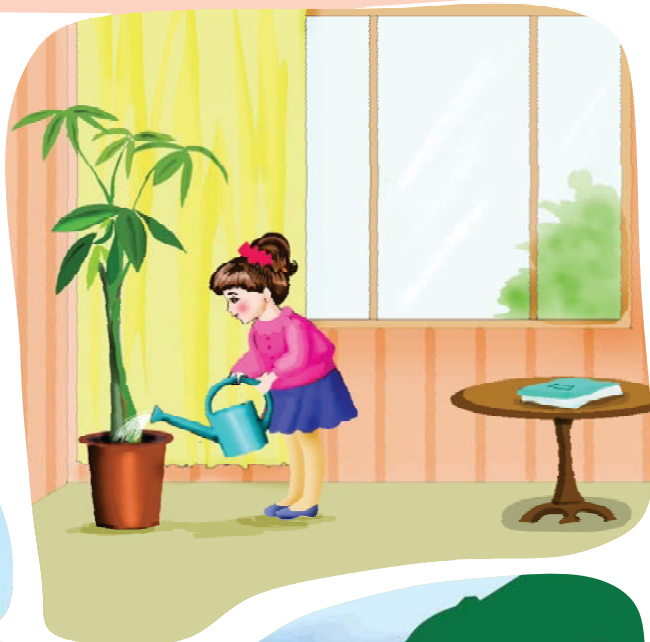

Su nə üçündür?

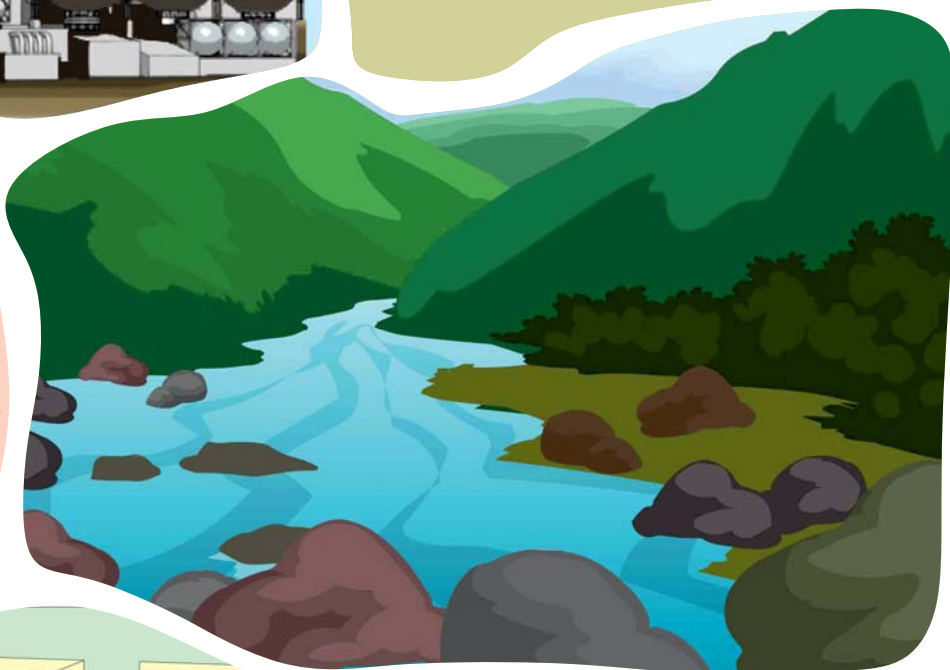
**Yemək
nə üçündür?**

**İnsanlar niyə
qışda isti paltar
geyinirlər?**

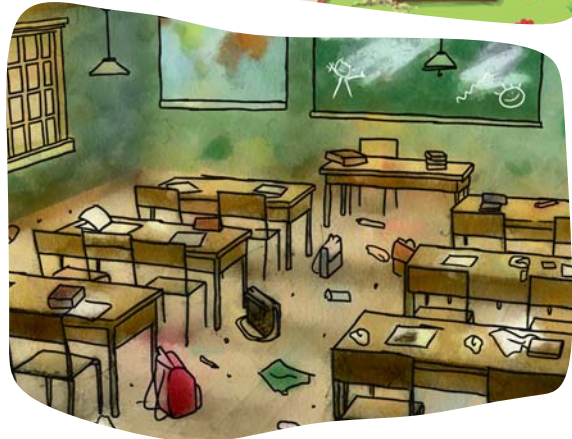

Evimiz,
sınıfımız,
həyatımız,
hava, su,
meşə — hər
yer ətraf
mühitdir.

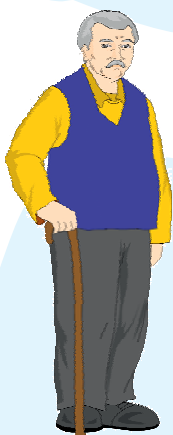

**Ətraf mühiti
qorumaqda
nümünə olun.**

**İnsan üçün
əlverişli
olanları
göstərin.**

**Ətraf
mühitin
təmizliyi
kimdən
asılıdır?**

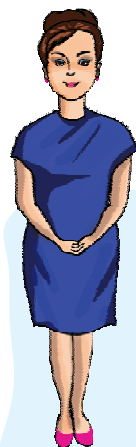
**Babam —
valideynlərimin
atası**

**Nənəm —
valideynlərimin
anası**

Atam

Anam

Qardaşım

**Bir yerdə yaşayan baba,
nənə, ata, ana və uşaqlar
birlikdə ailədir.**

Bacım

Qohumlarımız

**Əmim —
atamın
qardaşı**

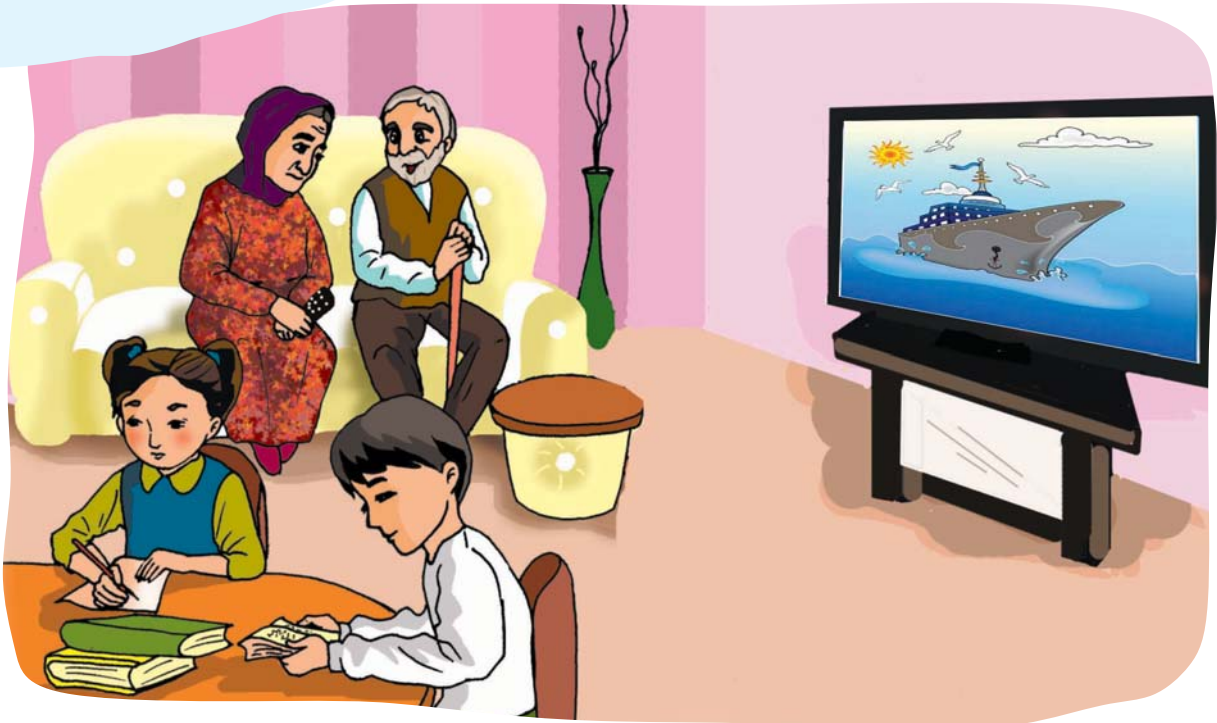
**Dayım —
anamın
qardaşı**

**Xalam —
anamın
bacısı**

**Bibim —
atamın
bacısı**

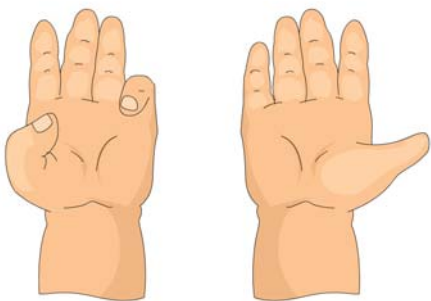
**Əşyalarımı səliqəli
saxlayıram.
Valideynlərimi
incitmirəm.
Tapşırıqları
həvəslə yerinə
yetirirəm. Ev
işlərində
valideynlərimə
kömək edirəm.**

**Tənha olmağı,
yoxsa ailə
üzvləri
ilə birlikdə
olmağı
xoşlayırsınız?**

**İşi birlikdə
görməyin
faydası nədir?**

Tək əldən səs çıxmaz.

Üç barmaq güclüdür,
yoxsa bir əl?

Hər bir
insan
ayrılıqda
fərddir.

**Yaşayıb-yaratmaq üçün
insanların bir-birinə
ehtiyacı var.**

**Müəllimlərimizə və sinif
yoldaşlarımıza hörmətlə
yanaşsaq, söylə oxusaq,
nəyə nail olarıq?**

**Avadanlığı qorusaq,
qaydalara əməl etsək, nə baş verər?**

***“Güc birlikdədir”* atalar sözünün mənasını izah edin.**

Hər bir ailənin büdcəsi olur.

- Ailəmizin büdcəsi valideynlərimizin maaşı hesabına təmin olunur.
- İstifadə etdiyimiz meyvə, çörək, su böyük zəhmət hesabına süfrələrimizə gəlir.
- Qənaət olmayanda israfçılıq olur.

İxtiyar sizdə
olsa idi,
büdcəni necə
xərcləyərdiniz?

**Qaz da, su da, elektrik də tükənə bilər.
Ona görə də onlardan qənaətlə istifadə etmək lazımdır.**

**Qənaət bəzi
ehtiyaclarımızın
ödənilməsinə
kömək edə bilər.
Bəs israfçılıq?**

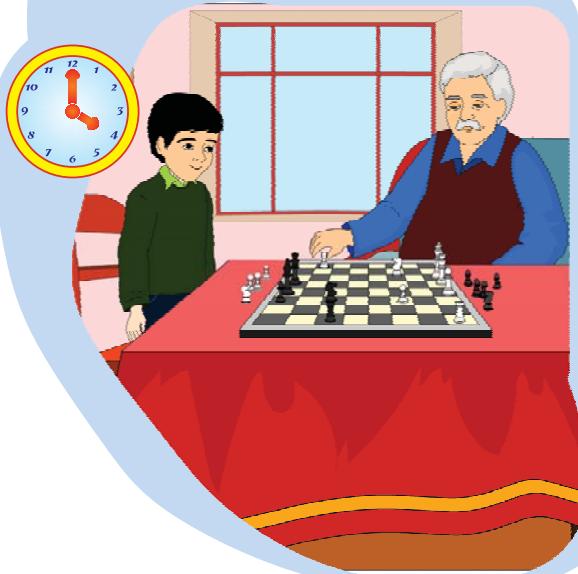
**İstifadə
etmədikdə
su kranını
niyə
bağlayırsınız?**

“Qənaət” və “israfçılıq” anlayışlarını bir-biri ilə müqayisə edin.

Ailə büdcəsi niyə israfçılığı sevmir?

Elektrik enerjisindən, sudan niyə qənaətlə istifadə etmək lazımdır?

Siz də özünüz
üçün gün rejimi
tutursunuzmu?

Gün rejimi
tutmağın əhəmiy-
yətini izah edin.

Şənbə və bazar
günləri nə ilə
məşğul olursunuz?

Hər an ömrümüzün
bir hissəsidir.
Onun qədrini bilək.

Gün rejimi
tutmaqla
nədən
qənaətlə
istifadə
etmək olar?

Azərbaycan
Respublikasının
pul vahidi
manatdır.

Pulu qənaətlə xərcləmək lazımdır.

**Azərbaycan Respublikasında dərsliklər
şagirdlərə pulsuz verilir.**

- 10 manatlıq kağız pulun üstündə nə təsvir olunmuşdur?
- 50 qəpiklik metal pulun üstündə təsvir olunanları sadalayın.
- Neçə 1 manat 5 manat edər?
- Metal pulla kağız pulun fərqi nədir?
- Sizə verilən pulu nəyə xərcləyirsiniz?

Bayrağımız, gerbimiz və himnimiz dövlətimizin rəmzləridir.

**Bayrağımız şərəfimiz,
qürurumuzdur.**

**“Hər bir evdə Azərbaycan
bayrağı olmalıdır” fikrinə
münasibətinizi bildirin.**

**Bayrağımız üçrəngli,
aylı, ulduzludur.**

**Dövlət rəmzlərinə hörmət
etmək hamının borcudur.**

**9 Noyabr Azərbaycan
Respublikasının
Dövlət Bayrağı Günüdür.**

**Gerblə bayrağın
fərqi nədir?
Bayrağımızdakı rəngləri
ardıcıl sadalayın.**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT HİMNİ

*Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cavadındır.*

Azərbaycan, Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadیرiz!
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!
Minlərlə can qurban oldu!
Sinən hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hər bə bir qəhrəman oldu!

Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!

Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə
Cümlə gənclər müştəqdır!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!

Üzeyir Hacıbəyli

Əhməd Cavad

**Himnimiz
oxunan
zaman hər
kəs ayağa
qalxır.**

**Himnimiz
səslənəndə
biz onu
oxumaqdan
qürur duyuruq.**

**Sizcə, himn nə üçün
xorla oxunur?**

**Dövlət himnimizi
əzbər söyləyin.**

Məktəbin daxilində bütün şagirdlərin əməl etməli olduğu qaydalar məktəbin nizam-intizam qaydaları adlanır.

BU QAYDALARA ƏMƏL ETMƏK BORCUMUZDUR:

- yoldaşlarımızla münasibətdə diqqətli və nəzakətli olmaq;
- məktəbin avadanlığına, özümün və yoldaşlarımın əşyalarına qayğı ilə yanaşmaq;
- valideynlərə və müəllimlərə hörmət etmək;
- söylə oxumaq, müəllimin tapşırıqlarını yerinə yetirmək;
- əməyi sevmək və özünəxidməti bacarmaq;
- məktəbin həyətində və sinifdə təmizliyə riayət etmək;
- vaxtdan səmərəli istifadə etmək;
- təmiz və səliqəli geyinmək;
- odla, qazla, elektrik cərəyanı ilə ehtiyatlı olmaq.

Məktəbin daxili nizam-intizam qaydalarını pozan məktəbliyə nə deyərdiniz?

**Nümunəvi şagird
olmaq üçün nəyə
əməl etmək lazımdır?**

**Məktəbin
avadanlığından
necə istifadə
edirsiniz?**

**Niyə şagirdlər
məktəbin avadan-
lığından istifadə
etdikləri üçün pul
vermirlər?**

*Mən həmişə fəxr etmişəm,
bu gün də fəxr edirəm ki,
mən azərbaycanlıyam!*

*Heydər Əliyev
Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri*

31 Dekabr
Dünya Azərbaycanlılarının
Həmrəyliyi Günüdür

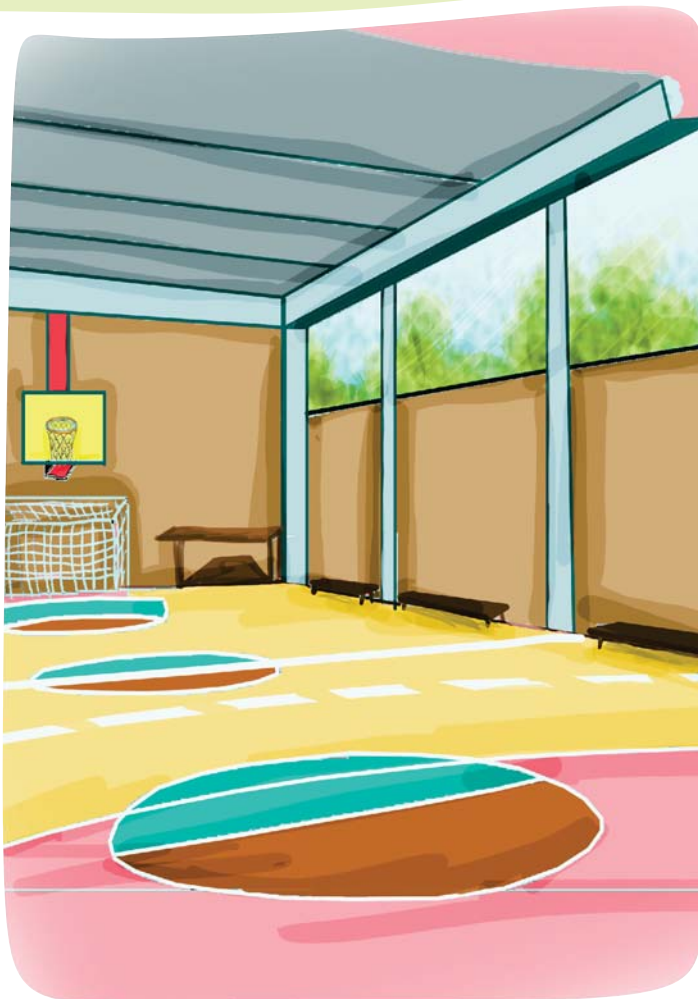

Hər bir şagirdin dərslikdən pulsuz istifadə etməsi, məktəbdə təhsil alması, kitabxanadan, idman zalından, kompüterdən istifadə etməsi onun hüququdur.

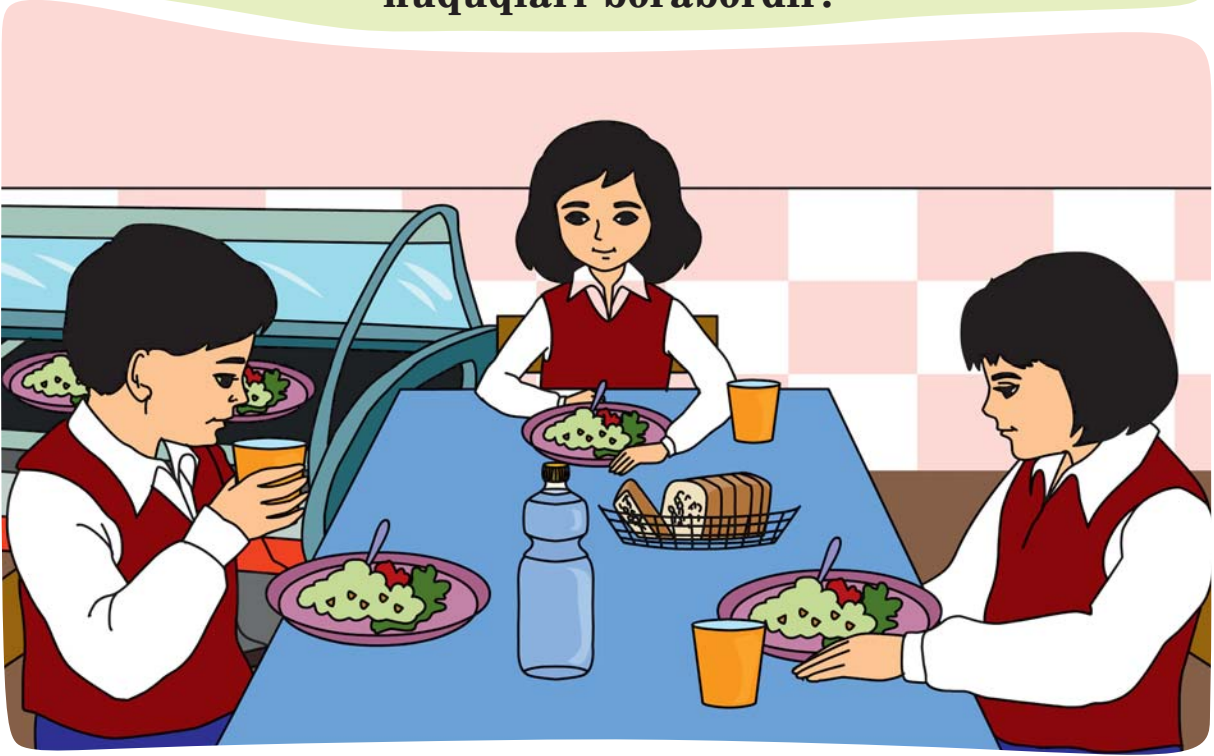

Hüquqlarımız qanunla qorunur.

Sizcə, məktəbin avadanlıqlarından istifadə etdikdə niyə sizə mane olmurlar?

**Azərbaycan Respublikasında bütün məktəblilərin
hüquqları bərabərdir.**

**Məktəbdəki hüququnuzla
vəzifənizin fərqini izah edin.**

- Salam.
- Salam.
- Gəl tanış olaq.
Mənim adım
Tofiqdir.
- Mənim də adım
Samirdir. Birinci
sınıfdə oxuyuram.
- Mən də birinci
sınıfdə oxuyuram.

- Sən boş vaxtlarında nə ilə məşğul olursan, Samir?
- Təbiətin qoynunda
gəzirəm, idmanla
məşğul oluram. Bəs
sən boş vaxtlarında
hansı işlə məşğul
olursan, Tofiq?
- Şəkil çəkirəm,
quşlar üçün yuva
düzəldirəm.

**Samirlə Tofiqin ünsiyyəti
xoşunuza gəldimi?**

**Siz ilk dəfə tanış
olduğunuz insanla necə
ünsiyyət qurursunuz?**

— Samir, səninlə tanış olmağıma çox şad oldum. Sən məndə idmana qarşı böyük maraq oyatdın.

— Elə sənin də şəkil çəkmək bacarığın, quşlar üçün yuva qurmağın məndə xoş duyğular yaratdı.

Tofiq saatına baxdı. Samir başa düşdü ki, Tofiq getmək istəyir.

— Salamət qal, Samir.

— Gələn görüşlərdək, Tofiq.

İnsanlarla ünsiyyət zamanı mehriban münasibətdə olmağa çalışın.

Ünsiyyət zamanı səmimi olmağa çalışın.

Görüşüb ayrılanda üzünüzdən təbəssüm əskik olmasın.

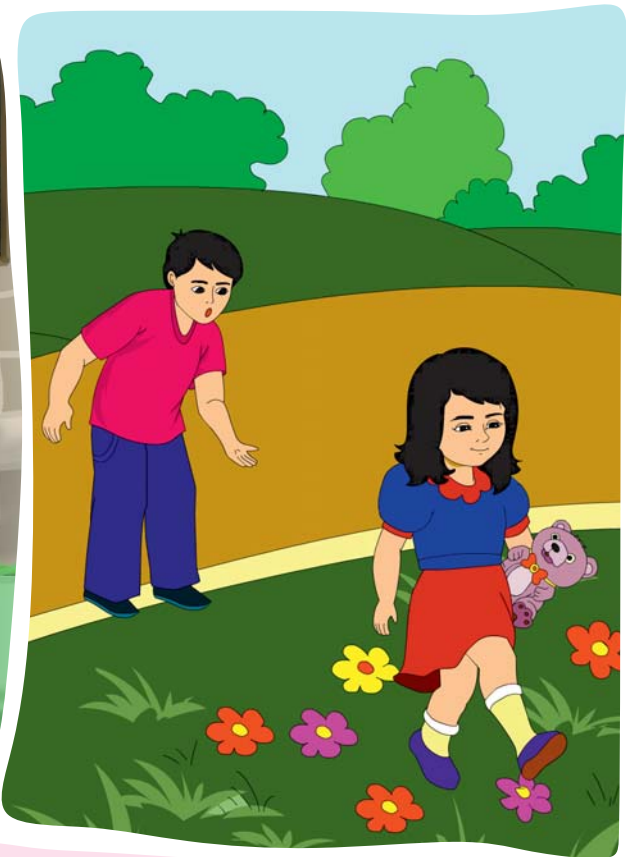
Vüqar nədənsə bu gün çox narahat görünürdü. Müəllimi-miz də bunu hiss etmişdi. O, Vüqardan bunun səbəbini soruşanda əvvəlcə Vüqar heç nə demək istəmədi. Biz də onun narahatlığına son qoyulmasını istəyirdik. Axırda o, şahidi olduğu bir əhvalatı danışdı:

— Dünən məktəbdən gedəndə iki uşağın parkdakı oturmaqda uzandığını gördüm. Dincəlmək üçün parka gələn qarı və qoca oturmaqda əyləşmək istədilər. Lakin o iki uşaq uzandıqları yerdən tərپənmədi.

Oradan keçənlər də sərt baxışlarla həmin uşaqları süzürdülər. Bir az aralıdakı oturmaqda oturan ortayaşlı qadın və kişi qarı ilə qocaya yaxınlaşdılar. Onları öz yerlərinə dəvət etdilər. O iki uşaq isə yerlərindən qalxmadı. Mən onların əvəzinə xəcalət çəkdim.

**Vüqarın narahat olmasının səbəbini izah edin.
Mətnin məzmunundan hansı nəticəni çıxardınız?**

Şekildə gördükləriniz haqqında danışın.

17 İNSANIN ƏN YAXŞI XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Dərslər qurtardıqdan sonra Elşən məktəbin həyətinə yol-
daşları ilə insana aid ən yaxşı xüsusiyyətlər haqqında söhbət
edirdi. Hərə bir keyfiyyəti əsas götürürdü.

Anar deyirdi ki, insan üçün ən yaxşı xüsusiyyət
səmimilikdir. İnsan həmişə səmimiliyin tərəfdarı
olmalıdır.

Söhbətə qoşulan Dilbər insan üçün düzlüyü ən yaxşı
xüsusiyyət hesab edirdi. İnsan heç vaxt yalan danış-
mamalı, həmişə sözün düzünü deməlidir.

Elman isə çalışqanlığı, zəhmətsevərliyi ən yaxşı xü-
susiyyət hesab edirdi. Onun fikrincə, insan öz istək-
lərinə çalışqanlığı ilə çata bilər.

Bəs siz insan üçün nəyi ən yaxşı xüsusiyyət hesab edirsiniz?

Lalə düzlüyün, sadəliyin insan üçün yaxşı xüsusiyyət olduğunu söylədi.

Kənardan uşaqların söhbətini dinləyən müəllim onlara yaxınlaşıb dedi:

— Bu dediklərinizin hamısı insan mənəviyyatını, yaxşı xüsusiyyətlərini zənginləşdirir.

Tanıdığınız adamlar içərisində kim bu xüsusiyyətlərin hamısına malikdir?

İstəsən güzgütək saf olsun ürək,
Sinəndən on şeyi atasan gərək:

Haram, qeybət, kin, paxıllıq, tamah,
Hiylə, yalan, həsəd, ədavət, kələk.

Xaqani Şirvani

Şeirin son iki misrasındakı
sözlərə diqqət yetirin.
Burada mənəviyyata zidd
olan xüsusiyyətlər sadala-
nır. Bu xüsusiyyətlər qəlbi
təmiz olan adamlara aid
deyil. Yalançı, paxıl,
xəbərçi, tamahkar insanlar
hörmət qazana bilməzlər.
Elə adamların həyatda
dostu olmur, onlar mənəvi
cəhətdən kasıb olurlar.

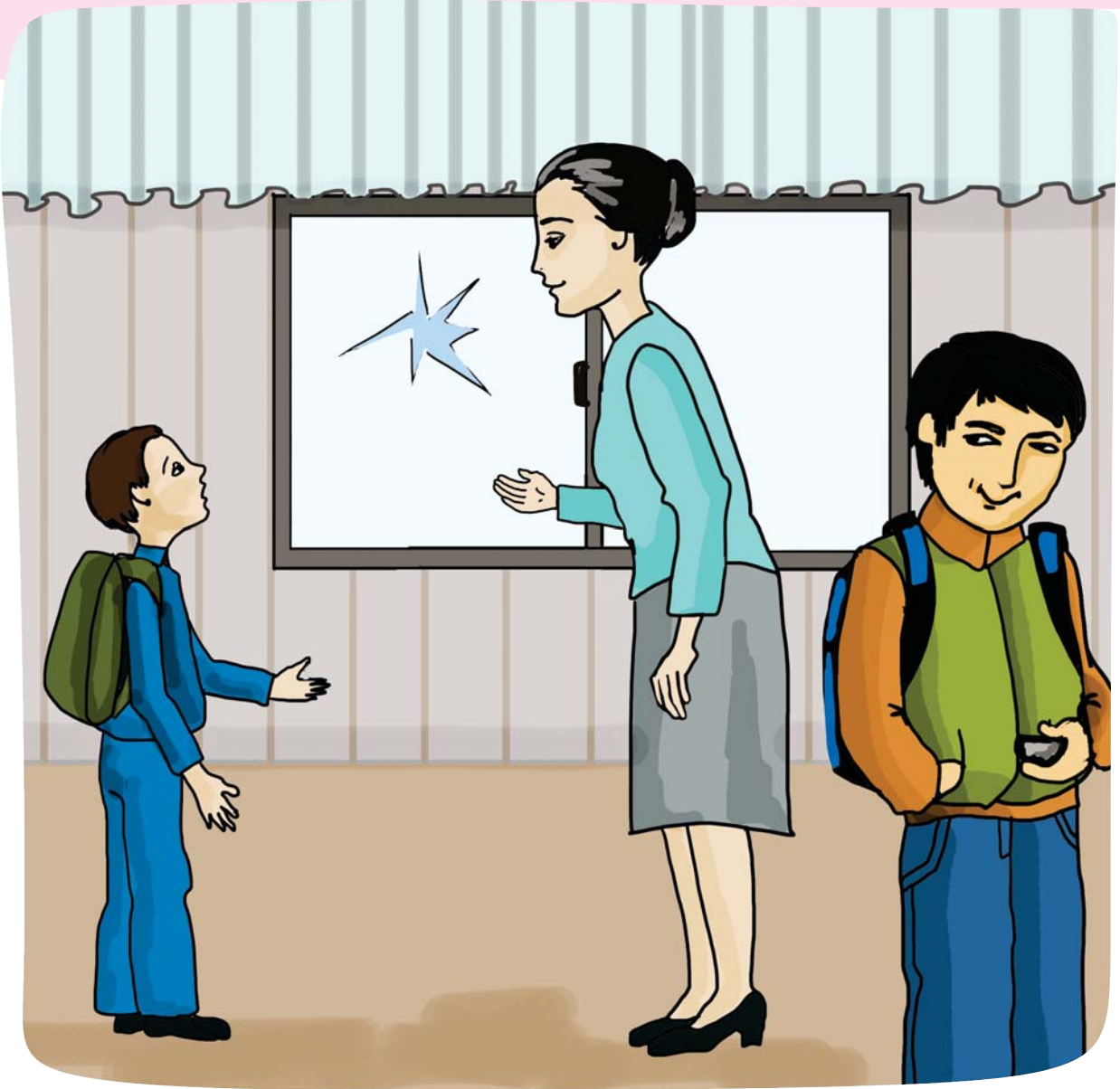

Kimə paxıl deyirlər?

Yalançılıq niyə pis
xüsusiyyət hesab edilir?

Şəkildə gördükləriniz
haqqında danışın.

**Yaxşılıqla pisliyi
müqayisə edin.**

**Çalışın ki, yaşıdlarınızın
xoşagəlməz xüsusiyyətləri
dəyişsin. Onlar yalandan,
hiylədən, qeybətdən,
kələkdən uzaq olsunlar.
Belə olsa, dünyamızda
yaxşı insanların sayı
çoxalar.**

**Xəbərçilik edən adama necə
münasibət bəsləyirsiniz?**

Din insanların Allaha ibadət yoludur.

Ölkəmizdəki insanların əksəriyyəti müsəlmandır. Müsəlmanların dini İslam, Peyğəmbəri isə həzrəti-Məhəmməddir. İslam dini sülh, elm, saflıq, düzlük dinidir. İslamı qəbul edənlərə müsəlman deyirlər. Müsəlmanlar üçün Allah birdir. Biz Allahımızı sevirik. Hər hansı dini qəbul etməkdə insanlar sərbəstdirlər.

Azərbaycanda yəhudilik və xristianlıq dinlərini qəbul edən insanlar da vardır. Ölkəmizdə bu dinlərin də özünə-məxsus ziyarətgahları var. Dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, Azərbaycan Respublikasında bütün vətəndaşların hüquqları bərabərdir.

Dünya müsəlmanlarının ən böyük ziyarətgahı olan Kəbə Səudiyyə Ərəbistanının Məkkə şəhərində yerləşir.

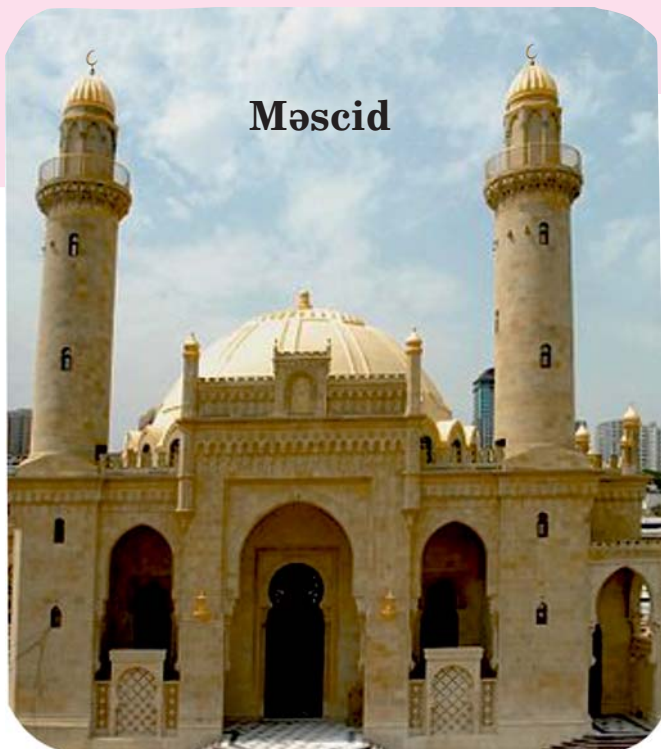
Dünya müsəlmanları Qurban bayramında Məkkə şəhərindəki Kəbəni ziyarət etməyə gedirlər.

Hansı dinləri tanıyırsınız?

Kəbə hansı şəhərdə yerləşir?

Kimə müsəlman deyilir?

Məscid

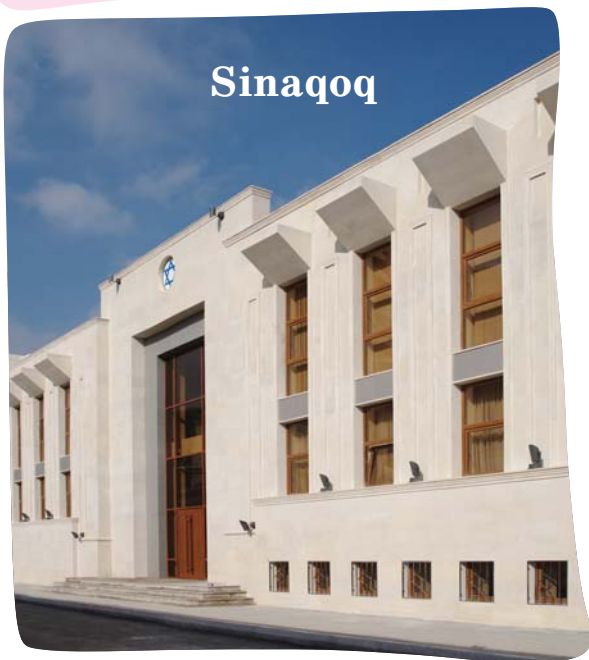

Qurani-Kərim

**Dinlərin müqəddəs kitabı
və ziyarətgahı olur.**

Sinaqoq

Tövrət

Kilsə

**Hansı
ziyarətgahları
tanıyırsınız?**

İncil

**Dinlərə aid
müqəddəs
kitabları
sadalayın.**

Hörmət ətrafdakı insanlara göstərilən qayğıdır.

İstirahət günü idi. Biz sinif yoldaşlarımızla parka getmişdik. Ağacların altında oturacaqlar var idi. Biz də oturacaqda oturmuşduq. Digər oturacaqlarda boş yer yox idi. Bu zaman gördük ki, iki yaşlı adam oturmaq üçün yer axtarır. Teymur cəld yerindən qalxdı və əyləşmək üçün həmin adamları oturmağa dəvət etdi. Onlar əyləşdilər və bizə dedilər:

— Hörmətiniz artıq olsun. Əhsən sizə tərbiyə verən valideynlərə və müəllimlərə!

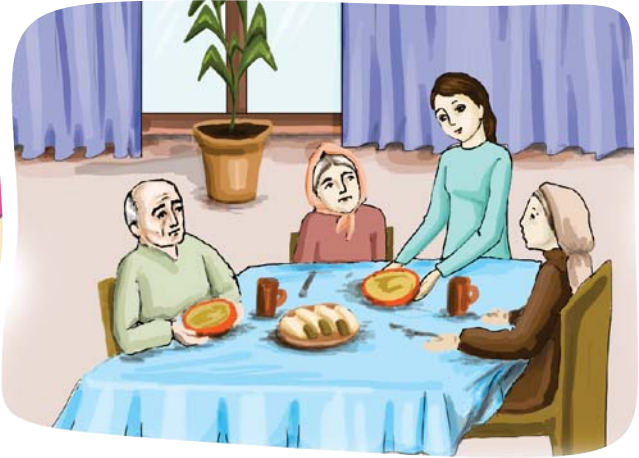
Hamımızın əvəzinə Saleh dilləndi:

— Böyüklərə hörmət bizim borcumuzdur.

Ətrafdakılar da təbəssümlə bizə öz razılıqlarını bildirdilər.

İnsanların qayğıya və hörmətə ehtiyacı var.

Hər hansı bir məktəblinin davranışında valideynin və müəllimin rolu nədir?

**Bu şəkildə
gördüklərinizi
öz sözlərinizlə
təsvir edin.**

**Böyüklərə hörmət, kiçiklərə qayğı
hər kəsin mənəvi borcudur.**

Qayğı kiminsə
rahatlığı üçün
çalışmaqdır.

**Kimə daha çox
qayğı göstərmək
istəyirsiniz?**

**Kimlərin
qayğısını daha
çox hiss
edirsiniz?**

Yurdumuza Novruz gəlir!

Sağlam olmaq hamının hüququdur.

Səhər yuxudan duran kimi musiqi sədaları altında idmanla məşğul oluram. Yuyunuram. Səhər yeməyimi yeyəndən sonra dişlərimi yuyuram. Ağartı yeməklərinə və meyvəyə üstünlük verirəm. Çünki bunlar daha faydalı qidalardır.

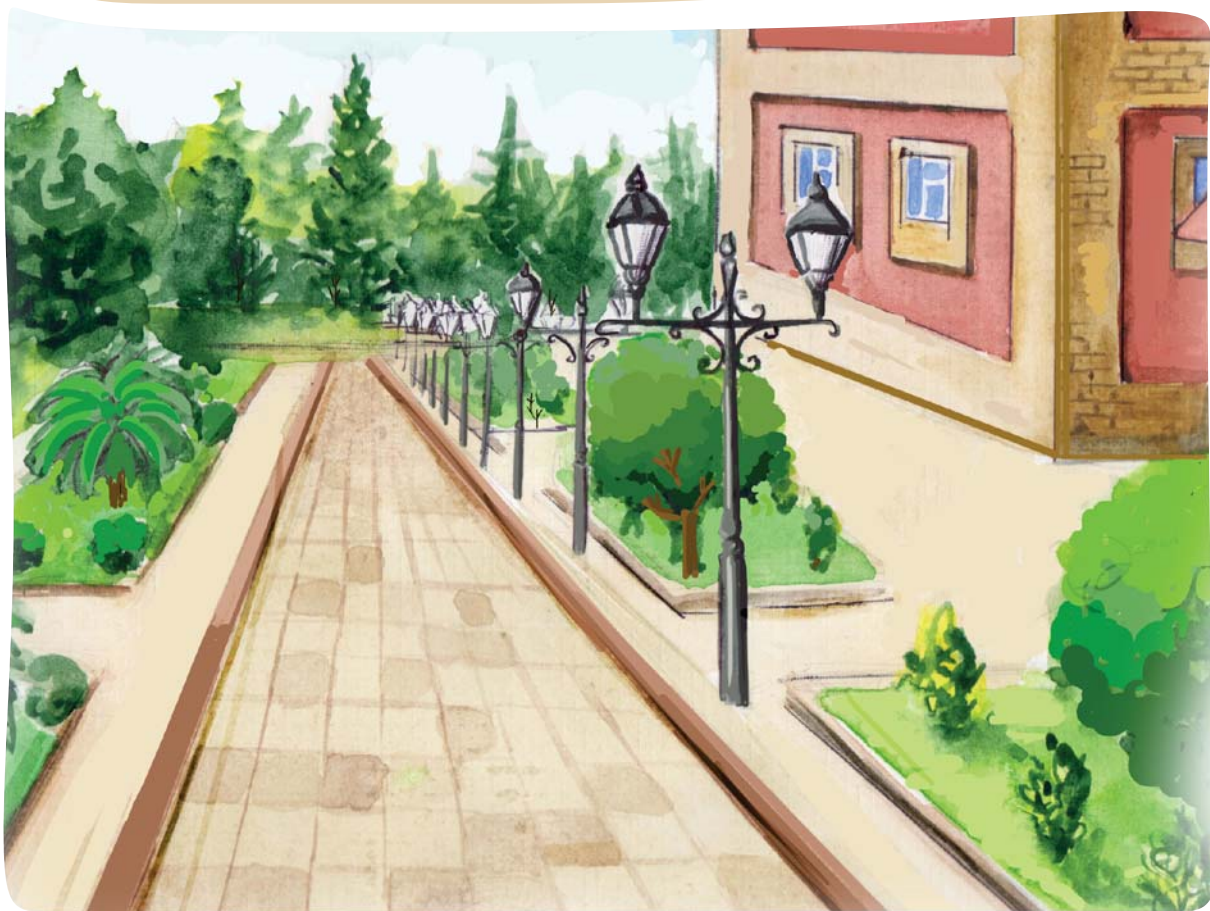
Geyimdən həm zövqlə, həm də mövsümə uyğun istifadə edirəm. Yuxu rejiminə də əməl edirəm. Ona görə də özümü həmişə gümrah hiss edirəm.

Təmizliklə sağlamlığın nə əlaqəsi var?

Təmizlik, düzgün qidalanma, yuxu, istirahət sağlamlığın əsas şərtlərindəndir.

Niyə hamı sağlam olmaq istəyir?

Sağlamlığınızı qorumaq üçün kimdən məsləhət alırsınız?

22 RAHATLIĞIMIZ VƏ TƏHLÜKƏSİZLIYIMIZ GEYİMLƏRİMİZ VƏ SAĞLAMLIĞIMIZ

Axşamlar ailə üzvlərimizlə televiziya verilişlərini izləyirik. Maraqla izlədiyimiz verilişlərdən biri də hava haqqında məlumatdır. Bir gün əvvəl hava durumunun necə olacağını öyrəndikdə növbəti gün nə geyinəcəyimizi müəyyən edirik.

Elə vaxt olur ki, ailə üzvlərimizin bəziləri evdən səhər çıxır, axşam qayıdırlar. Xüsusən qış aylarında axşama doğru hava soyumağa başlayır. Odur ki hava durumuna görə geyinməsək, sağlamlığımız təhlükə qarşısında qala bilər.

Geyimimiz həm də hava durumuna uyğun olmalıdır.

Sabahkı gün üçün hava haqqında məlumatı necə öyrənirsiniz?

Hava durumu haqqında əvvəlcədən məlumat əldə etməyin əhəmiyyəti nədir?

**Sağlamlığınızın
qorunmasında
geyiminizin
rolu nədir?**

Sərhəd bölgəsində yaşayan qohumumuz Vüsal tətildə valideynləri ilə bizə qonaq gəlmişdi. Mən onu şəhərimizin görməli yerlərinə aparmaq üçün metro ilə getməyin maraqlı olacağını düşündüm. O, metro polislərinin sənişinlərin əl çantalarını, yüklərini diqqətlə yoxladıqlarını görüb məndən soruşdu:

— Polislər niyə sənişinləri xüsusi cihazlarla belə diqqətlə yoxlayırlar?

Dedim:

— Bunlar hamısı insanların təhlükəsizliyi üçündür. Əgər kiminsə çantasında şübhəli əşya varsa, həmin cihaz onu aşkar edir. Bununla da təhlükələrin qarşısı alınır. Valideynlərimiz və müəllimlərimiz də bizə həmişə ehtiyatlı, diqqətli olmağı tapşırırlar.

Vüsal dedi:

— Bizə də tapşırıblar ki, şübhəli insan gördükdə ona yaxınlaşmaq, şübhəli əşya gördükdə ona toxunmaq olmaz. Həmin an oradan uzaqlaşmaq, valideynlərə, müəllimlərə məlumat vermək lazımdır. Məktəbimizin dəhlizində şübhəli əşyaların: sahibsiz bağlamaların, silah və sursatların şəkilləri çəkilmiş, altından isə adları yazılmışdır.

**Əşyaların
şübhəli
olduğunu
nədən
bilirsiniz?**

Ehtiyat igidin yaraşığıdır.
(*Atalar sözü*)

Yadda saxla!

Xidmətlər

Yanğınsöndürmə **101**

Polis **102**

Təcili tibbi yardım **103**

Fövqəladə hallar **112**

Şübhəli əşya və ya şübhəli insan gördükdə onlara yaxınlaşmaq həyat üçün təhlükəlidir. Belə hallarda **102** nömrəli telefona zəng edib xəbər versəniz, arzuolunmaz hadisələrin qarşısının alınmasında köməkçi ola bilərsiniz.

Şübhəli insan gördükdə hansı hisləri keçirirsiniz?

Ayıqlıq sözünün mənasını izah edin.

Şübhələriniz özünü doğrultmadıqda nə edirsiniz?

MƏİŞƏTDƏ TƏHLÜKƏ TÖRƏDƏ BİLƏN AVADANLIQLAR

Bu gün elə bir ailə tapılmaz ki, məişət avadanlıqlarından istifadə etməsin. Çünki məişət avadanlıqları əl əməyini yüngülləşdirir, vaxta qənaət edir.

Mənzillərdə istifadə olunan elektrik və qaz cihazları, bıçaqlar, qayçılar məişət avadanlıqları və alətləridir. Ehtiyatsız istifadə edilsə, bunların hər biri həyat və sağlamlıq üçün təhlükə törədə bilər. Ona görə də onlardan istifadə qaydalarını bilmək lazımdır.

Mətbəxdə hansı avadanlıqlardan istifadə olunur?

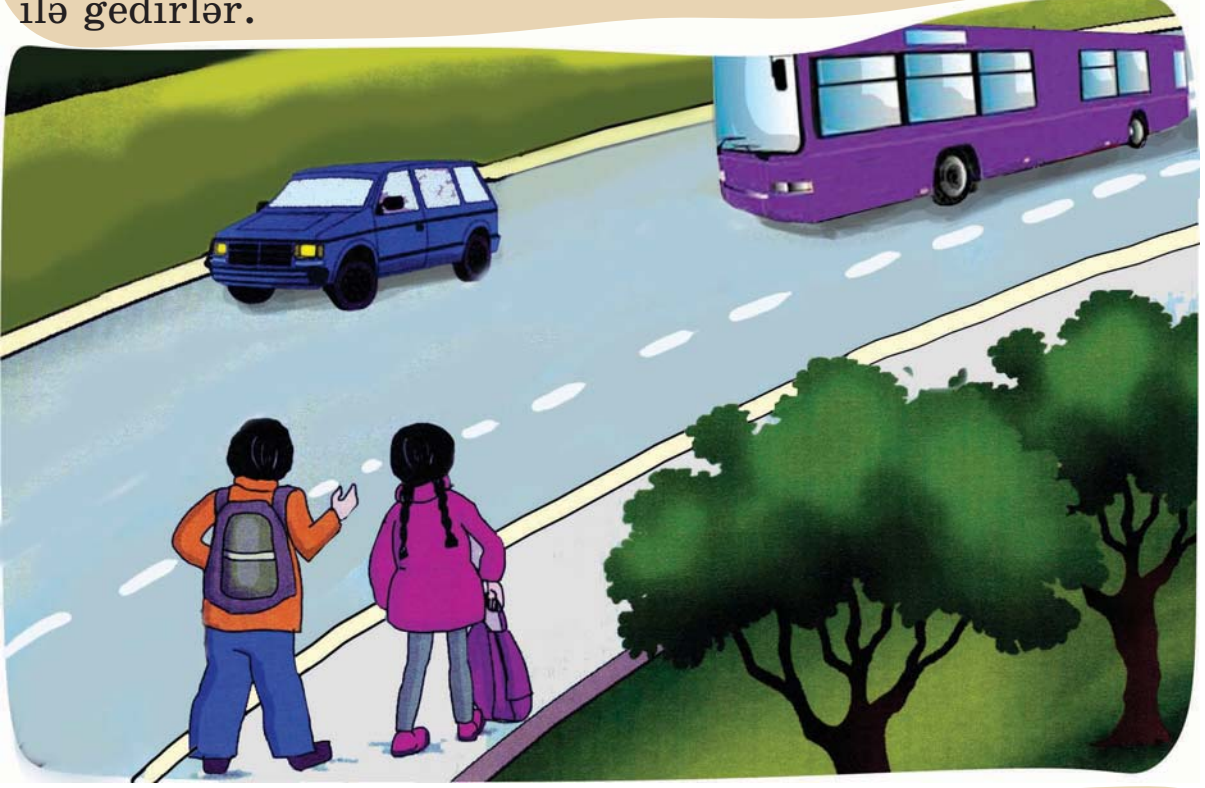
**Mənzildən çıxarkən
nəyi unutmaq olmaz?**

**Kəsici və yangın törədən
məişət cihazları və
avadanlıqlarını sadalayın.**

25 YOLUMUZ UĞURLU OLSUN!

Fəridlə Aytən hər gün məktəbə nəqliyyatın hərəkəti istiqamətindən asılı olmayaraq yolun kənarındakı səki ilə gedirlər.

Çünki yolun sağındakı və solundakı səkilər piyadaların gediş-gəlişi üçündür. İşıqfor və yol nişanları həm piyadaların, həm də nəqliyyatın hərəkətinin təhlükəsizliyinə xidmət edir. İşıqforda üç rəngdə lampalar yanır.

Şəkildə gördüklərinizin adlarını söyləyin.

Yolu keçərkən ehtiyatlı və diqqətli olmalıyıq.

Qırmızı – dayan

Sarı – diqqət

Yaşıl – hərəkət

**Şlaqbaumlu
dəmiryol keçidi**

**Şlaqbaumsuz
dəmiryol keçidi**

Təmir işləri

Digər təhlükələr

Uşaqlar

İşıqfor

Velosiped zolağı

Piyada zolağı

Əlillər

Avtobus dayanacağı

İlk tibbi yardım məntəqəsi

Yol nişanları olmasa, nə baş verər?

Məktəbə gedərkən yol kənarında bu nişanların hansı ilə rastlaşırırsınız?

Təbii hadisələr insanlardan asılı olmadan baş verir.

Şəkildə gördüyünüz hadisələrə ad verin.

Bilirsinizmi?

İnsanlar bəzi təbii hadisələrin qarşısını müəyyən qədər ala bilirlər:

- **torpaq sürüşməsinin qarşısını almaq üçün ağaclar əkirlər.**
- **daşqının və subasmanın qarşısını almaq üçün bəndlər çəkirlər.**
- **ildırımötürücülər vasitəsilə ildırımı zərərsizləşdirirlər.**

İnsanlardan asılı olaraq baş verən qəzalara texnogen qəzalar deyilir.

İnsanlar həyatda qanunlara və qaydalara əməl etsələr, yaşayış üçün təhlükə törədən heç bir texnogen qəza baş verməz.

Qəzalardan uzaq olmaq üçün diqqətli və ayıq olmaq lazımdır. Şəkillərdə gördüyünüz hadisələrlə qarşılaşdıqda dərhal **112** nömrəli telefona zəng edib məlumat verin. Bu hər kəsin insanlıq borcudur.

Avtomobil qəzası niyə təbii hadisə sayılmır?

27 QƏZALARDAN MÜDAFİƏ VASİTƏLƏRİ

Bizim məktəbimizin bütün mərtəbələrində qum dolu yeşiklər, xüsusi su xətti, yangınsöndürmə balonları var. Doğrudur, bu günə qədər onlardan istifadə edilməyib. Çünki buna ehtiyac olmayıb.

Ancaq müəllimimiz əleyhqazdan, sudan, qumdan, yangınsöndürmə balonundan istifadə qaydalarını hamımıza öyrədib.

Siz indiyə qədər hansı yangınsöndürmə vasitəsindən istifadə etmisiniz? Niyə?

Əleyhqazın əhəmiyyəti nədir?

Artıq hər birimizi qarşıda yay tətlinin xoşbəxt günləri gözləyir. Qazandığımız bilik və bacarıqlarla yay tətlini uğurla başa vuracağımıza əminik.

Yurdum, yuvam məskənimdən

Buraxılış məlumatı

HƏYAT BİLGİSİ 1

*Ümumtəhsil məktəblərinin 1-ci sinfi üçün
Həyat bilgisi fənni üzrə*

DƏRSLİK

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər:	Aybəniz İbrahimova Saməddin İbrahimov
Buraxılışa məsul	Sevil İsmayılova
Baş redaktor	Ülkər Məmmədova
Dizayner	Elşən Qurbanov
Rəssamlar:	Mərziyə Tağıyeva Humeyra Hüseynova
Səhifələyici	Yeganə Rüstəмова
Korrektor	Nübar Qarayeva
Texniki redaktor	Fəridə Səmədova
Texniki direktor	Xəqani Fərzəliyev
Nəşriyyat direktoru	Eldar Əliyev

*Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin
24.05.2016-cı il tarixli 354 nömrəli əmri ilə
təsdiq edilmişdir.*

© Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi – 2017

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab-nəşriyyat həcmi. Fiziki çap vərəqi 9. Formatı 57x82¹/₈.
Səhifə sayı 72. Ofset kağızı. Jurnal qarnituru. Ofset çapı.
Tiraj 11674. Pulsuz. Bakı – 2017

“Şərq-Qərb” ASC
AZ1123, Bakı, Aşıq Ələsgər küç., 17

Pulsuz

Əziz məktəbli!

**Bu dərslik sənə Azərbaycan dövləti tərəfindən
bir dərs ilində istifadə üçün verilir.**

**O, dərs ili müddətində nəzərdə tutulmuş bilikləri
qazanmaq üçün sənə etibarlı dost və yardımçı olacaq.**

**İnanırıq ki, sən də bu dərsliyə məhəbbətlə yanaşacaq,
onu zədələnmələrdən qoruyacaq, təmiz və səliqəli
saxlayacaqsan ki, növbəti dərs ilində digər məktəbli
yoldaşın ondan sənə kimi rahat istifadə edə bilsin.**

Sənə təhsildə uğurlar arzulayırıq!